

GORIŠKA STRAŽA

Izhaja vsak pondeljek in četrtek ob 8. uri predpoldne.
Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L.
Za inozemstvo celo leto 30 L.
Na naročila brez dopolnene naročnine se ne oziramo.
Odgovorni urednik: ROMAN ČEJ.

V Gorici v četrtek 15. februarja

1923

št. 13.

Letnik VI.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglesi se plačajo naprej in stanejo 6 L. v visočini enega cm v enem stolpu.
List. izdaja konsorcij "GORIŠKE STRAŽE".
Tisk. S. SPAZZAL v TRSTU.
Uprava. ulica Mameli 5. Ured.: ulica Mameli 5. (prej Scuola).

Dolgovi goriških občin

Naše občine tičijo po večini do grla v. dolgovih. V času svetovne vojne mnogokje niso iztirjevale občinskih doklad in pristojbin, pač pa so morale nositi vse težke stroške. Naravnost neznosno in vničujoče breme pa so bili za naše občine bolniški stroški. Od vseh mogočih bolnic so deževali na naša županstva računi in davili naše občinsko gospodarstvo. Položaj mnogih županstev je postal obupen, občinskim financam je grozil polem. V teh temnih dnevih je skočil goriški deželni odbor našim županstvom na pomoč in odprl svojo blagajno zadolženim občinam. Plačal je mesto njih bolniške stroške in si zapisal v knjige posojene svote. Trenutno je bilo sicer občinam pomagano, toda dolgoročni so ostali in se neprestano množili. Ena najbolj strahovitih, najbolj življenskih vprašanj naše občinske politike je bilo vprašanje bolniških dolgov. Bivši deželni odbor goriški se je zavedal, da je od tega vprašanja odvisno socialno ozdravljenje naših občin. Dokler niso bolniški dolgoročni premagani, ni mogoče niti misliti na zdrav napredok občin. Deželni odbor je zato premišljaval sredstva in poti, kako bi potegnil naša županstva iz močvirja. V tem nas je zadevala dobrotna roka fašizma, prevrnila deželni odbor in vsega je bilo konec.

Druga živa rana, na kateri krvavijo mnogotore slovenske občine, so dolgoročni za aprovizacijo. Nekatera županstva so si znašla pomagati, imela so celo dobičke, toda veliko število jih je tudi takih, katerim visi aprovizacijski dolg okoli vrata kakor mlinski kamen.

Ven z dobičkom!

Ali naj mlinski kamen potopi v globini morja vse zadolžene občine? Mi smo mnenja, da to ni potrebno. Vso aprovizacijo naših krajev je namreč vodil deželni konsorcij za aprovizacijo, ki je zdavnaj svoje delo dovršil in je sedaj v likvidaciji. Ta deželni konsorcij je z aprovizacijo tudi precej zaslužil in ima par miljonov dobička. Mi se vprašamo: od kod je prišel ta dobiček deželnemu aprovizaciji? Brez dvoma od našega ljudstva. Vsak vinar med temi miljoni je bil plačan od našega ljudstva. Mi se nadalje vprašamo: ali je bila deželna aprovizacija ustanovljena zato, da dela dobiček? Ne! Njen namen ni bila dobičkonosna kupčija, temveč pomoč sradajočemu ljudstvu. Peljati deželo skozi strašno povojno krizo, to je bila plemenita naloga deželne aprovizacije. Bog obvaruj, da bi bil dobiček namen organizacije! Če se je pa dobiček že naredil, se mora brezpogojno obrniti v prid ljudstvu, iz katerega je prišel. Dobiček se mora vrniti ljudstvu. To zahteva pravičnost, to je namen deželne aprovizacije. Predvsem mora priti do biček v korist onim občinam, ki imajo aprovicijske dolgoročne.

Tudi učiteljem iz Primorja ni mogoče dovoliti izjem od zakona, ker bi se v tem slučaju tudi drugi, in sicer z vso pravico opirali na dovoljenje izjemo. Žal, da nismo mogli uspeti v tej kulturno važni zadevi. Priporobili svojim otrokom nad 30 učiteljev. Toda strogost vojaškega oblastva in skupna nam je bila na poti.

Srite Naročajte
Berite
„Goriško Stražo.“

Kaj se godi po svetu?

Italija pleše, kakor fašisti godejo. Namen fašistov je, uničiti vse velike politične skupine, ki bi mogle kdaj prevzeti vlado. Poleg strank, ki javno z imenom nastopajo, obstaja v naši državi mogočna skrivna organizacija, ki ima mreže razpletene po mestih celotne države. Ta organizacija se imenuje framasonstvo, družba prostozidarjev.

Framasonska družba ima dvojen namen: Iztrebiti hoče krščanstvo in mesto njega postaviti neko medlo vero v človečanstvo. Drugič pa je ta družba zveza ljudi, ki eden drugemu pomagajo do mastnih in vplivnih služb. Seveda se framasonstvo, peča posebno s politiko. Framasonska družba ima vodstvo v Rimu in od tam gredo tajni ukazi na vse framasonske lože (društva) po državi. Poslanci največje stranke v sedanjem parlamentu, demokrati, so po večini framasoni. Seveda fašistom ne prija, da bi imeli poleg sebe tako nevarno politično silo, ki vse niti na skrivnem plete. Zato je veliki zbor fašistov v Rimu v torek sklenil, da noben fašist ne sme biti član framasonske družtev. S tem je fašizem napovedal boj prostozidarstvu.

Fašistovska vlada je, kot smo sporočili, odobrila svetomargeritsko pogodbo z Jugoslavijo. Veliki zbor fašistov pa je takoj nato slovesno pozdravil dalmatinske brate in jih zagotovil, da jih bo podpiral. Načelniki fašizma so tudi sprejeli sklep, da se bo plačevala pokojnina za onimi fašisti, ki so bili ubiti od strankarskih nasprotnikov. Družine socialistov, komunistov, ljudovcev, ki so jim fašisti ubili očeta, seveda ne dobijo nič. Enim kruha, drugim kamen. To lepo načelo pravičnosti uporablja vlada tudi napravnam. V Marezigah v slovenski Istri so v majskih volitvah 1921 bili ubiti širje fašisti, ki so napadli vas in ljudi. Fašisti, ki so ogrožali naše ljudi in domove, so bili izpuščeni. Zanje velja odlok o pomilovanju političnih zločincov, slovenski fantje pa sedijo na zatožni klopi pred tržaškimi porotniki.

V Jugoslaviji

Se je razvilo močno gibanje, ki je podobno fašizmu pri nas. Imenuje se Orjuna, to je or (organizacija) jugoslovanskih na (cionalistov). Namen te vojaško organizirane skupine je, upostaviti red v državi, s silo zatreti vsa gibanja, ki bi mogla državi škoditi in povdigniti ugled države v inozemstvu. Orjuna ima v programu, da stoji nad strankami; v njenih vrstah stoji že nad 30 000 mladeničev. V javnost so stopili šele zadnje tedne z dejANJI. Z orožjem so razgnali republikanski shod v Cirkvenici vprizorili so v Celju demonstracije proti Nemcem, v torek so pa udri v Cirilovo tiskarno v Mariboru, kjer so razbili več strojev. To gibanje zelo narašča in ogroža obstoječe stranke. Vendan ne bo bistveno izpremenilo izida volitev. V Sloveniji bodo dobile poslance najbrž le tri stranke in sicer slovenska ljudska stranka, samostojni kmetje in komunisti. Tako trdijo. V pokrajnah upa Radičeva kmečka re-

publikanska stranka na dve tretjini poslancev; Radič je v Vojvodini postavil na listo enega nemškega kmeta in enega Slovaka, v Hercegovini pa enega muslimama. Nemška stranka bo šla samostojno v volilni boj. V Makedoniji in v Črni gori nastopajo nove stranke, bi zahtevajo avtonomijo pokrajin. Kakor vse kaže, bo izšla kot najmočnejša skupina iz volitev narodna radikalna stranka.

Boj za rursko bogastvo.

V Porurju se nadaljuje orjaški boj dveh narodov. Francozi trdo drži v pesti deželo, Nemci pa organizirajo silovit odpor. Dva moža vlečeta za vrčakati moramo, kdo jo bo drugemu iztrgal. Francozi so mislili, da bodo napravili prijeten sprehod v rursko kotlino, pa so se hudo zmotili. Prišli so po premog, a ga dobijo manj kot prej. Dne 13. t. m. je oddralo iz Porurja sedem vagonov premoga v Francijo, petdeset pa v Italijo. Pred zasedbo so pa Francozi vsak dan dobili od Nemčije 2000 do 3000 vagonov premoga. Francoze to strašno jezi, zasedajo eno nemško mesto za drugim, izganjajo nemške uradnike, pretepajo in zapirajo nemško prebivalstvo. Nemci pa ima trd tilnik, ga ne upognet. Nemčija se bori naprej za svojo zemljo, za bodočnost nemške industrije in svojega delavstva, Francija pa ve, da če tu odneha, propade kot velesila in zaigra, kar je v vojni pridobilna moči in vplivu.

Živina na račun vojne odškodnine.

Ministrstvo za nove pokrajine sporoča, da se ne bo oddajala več živina na račun odškodnine. Kar prejme živine naša država od bivših sovražnih vlad na račun odškodnine, se bo prodajala na dražbi.

V kratkem dobi Italija od Ogrske lepo število živine, ki jo dobe posestniki porušenih krajev. Gre za govejo živimo simmentalske pasme in za prešiče. Deželni kmetijski urad zbirata naročila. Javite se, da bo je čas i Prodajalo se bo pa na dražbil. Naročniki bodo imeli prednost pri oddaji. **Plačati bo treba takoj.** Dežela ne prevzame nikakega jamstva.

Pozor posestniki!

Mnogi posestniki, ki so dobili 1. 1918 od «Wiederaufbau-a» živino in dotične živine se niso plačali, so dobili poziv, naj plačajo. Opozarjajo se posestniki, da imajo plačati tolkokrat po 3.50 L. kolikor kg je tehtala svoj čas oddana živina manj 33%, katere je prevzela vlada. Primer: 367 kg je tehtala krava: $367 \times 3.50 = 1284.50$; 1284.50 manj 33% (423.89) = 860.61; to vsoto ima v tem slučaju plačati dotični posestnik, oziroma za to vsoto se zmanjša njegova vojna odškodnina. Zgodili so se slučaji, da se je pozabil odšteti 33% popust. V tem slučaju naj dotični vrne poziv z dodatkom, naj se mu odšteje še 33%, kar se gotovo zgodi.

DNEVNE VESTI.

O slovenkem šolstvu v goriškem

okraju je podal šolski nadzornik Rubbia sledče poročilo, ki ga čitamo v »Piccolu«: V goriškem šolskem okraju je 86 šol, tri so zaprte in sicer v Kanalskem Lomu, Murancih in v Srednjem Lokavcu. Vse šole so dvojezične, štiri imajo izključno italijanski učni jezik in sicer šole v Ločniku, v Ajdovščini, v Podgori in v Saloni pri Anhovem. Te ljudske šole imajo 179 razredov, v katerih deli 222 učiteljev pouk 12.500 otrokom. Od učiteljev in učiteljic je Slovencev 192, Italijanov pa 30. Šolski nadzornik poudarja, kako zelo evete šolstvo. Povemo mu, da še vedno ni tako močno, kakršnega si je bil slovenski narod priboril od Avstrije. In lep del krivde nosijo na tem ravno razni šolski nadzorniki, ki so preveč stražili naše šolstvo, mesto da bi zanj delali. To bi bila njih prava dolžnost, za katero jih naše ljudstvo plačuje. — G. šolski nadzornik nato razpravlja, kaj je še potrebno storiti. Mar mislite, da bo podal načrt, kako zboljšati pouk, metodo, kako poglobiti strokovni pouk kmetijstva, kako založiti revne šole z nazornim gradivom in knjižnicami? Ne, druge skrbi tarejo gospoda nadzornika. Njega skrbi, kako bi čimprej iz slovenskih otrok napravil Lahe. Zato predлага, naj se povsod ustanovijo italijanski otroški vrtci, zavetišča, zabavišča, italijanske knjižnice. Oživi naj se dom za rokodelce v Gorici in furlanski zavod, za katerega naj se nabere slovenskih dečkov, »da jih na lep način uvedeno v furlansko družino, kateri pripadajo zdaj na vekomaj.« — Amen.

Dobrodelni plesi.

V Čedarchi (Cedarchis) v beneški Furlaniji je sklenil občinski odbor prirejeti plese, da se z dobičkom zgradi sirotišče. Prvi ples se je vršil na dan sv. Blaža. Par dni kasneje je bil na občinski deski objavljen račun prvega plesa.

Vstopnina 13.57.— lir

buffet 1000.— >

Dohodek 2357.— lir

Izdatki: godba in vabila	750 lir
dvorana in strežaji	250 >
buffet	1057 >
razno	100 >

Stroški 2157 lir

Cisti dobiček znaša torej 200 lir, ki so se že izročile sirotišnemu odboru. Nato sledi opazka županstva: »Z ozirom na to, da bo stala zgradba 50.000 lir, bo treba prirediti še 166 plesov; ako prineše vsak ples šestih 300 lir, bo sirotišče plačano leta 1999.«

150 milijonov lir

je vlada odločila za zgradbo parnikov, ki se bodo delali v prihodnjih letih. Koliko pade na Trst?

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prosto poslovenil Z. Z.

Vneto je raziskaval nove žile po vseh votlinah aberfoglskega rudnika in imel je tudi srečo, da jih je tekom zadnjih let nekaj odkril. Pri tem mu je mnogo koristil njegov rudarski čut, za kar ga je inčener Starr zelo cenil. V tem oziru je bil nadpaznik skoroda nekak prorok, ki je znal najti premogovne žile, kakor napove hidroskop nove vrelce pod zemljo.

Toda, kot rečeno, prišel je čas, ko je rudnik docela usahnil. Vsi poizkusili so se izjavilovi. Vse žile so bile popolnoma izpraznjene. Arač se je jel ustavljal. Rudarji so odhajali. To pa

Prvi odpuščenci.

Sklep ministrstva o odpustu železničarjev se že izvršuje. Najbolj cepajo komunisti. V okrožju rimskega ravnateljstva so dne 13. t. m. odpustili 64 železničarjev.

Korak nazaj.

Nekateri komunisti, ki so bili v zadnjih tednih zaprti, so bili odpuščeni iz zaporov v Turinu. Pri nas so še vedno zaprta. Oblastvo naj bi pospešilo preiskavo, da se nedolžnim vrne svoboda.

Deset dni

bo bržkone trajala obravnava proti onim Marezižanom, ki so 1921 ob državnozborskih volitvah ubili štiri fašiste, ki so se obroženi šli ta dan v Marezige sprehajat, kakor pravijo.

Južna železnica.

Danes se je pričela rimska konferenca za ureditev vprašanja južne železnice. Avstrijo zastopata sekcijska šef Müller in Pollak, južno železnico pa predsednik družbe A. Weber in generalni ravnatelj dr. Fall. Konferenco vodi markiz Imperiali. Ta mineštra se kuha še 4 leta in pol. Da bi se že enkrat skuhalo!

Za varnost države.

Dne 13. februarja je milanska policija vdrla v neko sumljivo hišo: dobro so vohali, zakaj podrli so zid, v katerem je bilo skritih 12 zabojev ročnih in vžigalnih bomb, pet zabojev smodnika, precej pišk in nad 20 projektilov. Po tem obilnem plenu je policija zmagovalno šla na kvesturo: popoldne so, upajoč na še oljnejši lov, poslali ekspedicijo, sestavljeno iz 160 mož, Aretirali so 38 mož in 2 ženi.

Bolgarska kmečka stranka

je imela v Sofiji zbor, na katerem so sklenili resolucijo, ki izjavlja, da je stranka absolutno proti vsakemu vojnemu poizkusu.

Zopet nova laška šola

V Kanalu se otvoril italijanska šola. To je tretja šola na slovenskem ozemlju. Če so te šole namenjene otrokom laških staršev, vse v redu; če pa se ustanavljajo iz zahrtnimi nameni, je to dejanje ogabno in nemoralno.

Pregledovanje naših občinskih uprav.

Glavar vitez Piomarta je odredil pregled naših občinskih uprav, zlasti onih občin, ki so v rokah »prevratnih« elementov. Začeli so seveda v Ščitku, kamor pojde vitez Gottardi vršiti pregled upravnih, a Peteruel računskih poslov.

Franc Pahor iz Nove vasi

je hotel vedeti, kaj je v neki čudni reči, ki jo je našel na poti. Trda je bila. Kamen je vzel in bil z njim to reč. Ta »reč« je počila in je težko ranila nesrečne-

za, ki so ga spravili v goriško bolnico. Revez je danes ob obe roki, ob eno oko in druge posledice znajo še priti. Pazite in varujte se bomb!

Novi jetniki.

Fašistovska vlada je dala zapreti znanega turinskega časnikarja Piera Gobettija, ki je to zimo predaval tudi v Gorici. Gobetti izdaja izborni list »La rivoluzione liberale«. Zaprli so tudi pesnika M. Marianija, ker je osušen, da mu dopade komunizem. V Rimu, Milanu in Turinu so zaprli vnovič mnogo nasprotnikov vlade.

Rusi v Čepovanu.

Ruski igralci — umetniki, in sicer gospa Marija Volkovskaja, gospodje Aleksander Surina, Jakob Dolžinskij, Aleksander Nagorni, Simon Sulgin in drugi priredijo v soboto 17. februarja ob 8. uri zvečer v Čepovanu v dvorani gospoda Petra Šavleja veliko predstavo. Na programu so izvlečki iz oper, operet in dram. Vstopnina 5, 4, 3, 2 liri na osebo. Vporabile se bodo nove kulise, nove dekoracije in zgodovinske ruske noše.

Fašisti v Mariboru.

V nedeljo ob eni ponoči je vdrlo devet oboroženih fašistov v mariborskotiskarno Sv. Cirila, kjer se tiskajo časopisi ljudske stranke. Najprej so hišnika spravili »na varno«, nato so v tiskarni s kladi razbili štiri stroje in rezali gonilne jermene na drobne kosce. Škode je neki milijon dinarjev. Mariborski jugoslovanski fašisti odločno taje, da bi bil to delo izvršil kak njihov član.

Učiteljiščnikom iz Trsta.

Poslanec Šček nam je poslal naslednje sporočilo: Prosim Vas, da priobčite v »Straži« odgovor, ki sem ga prejel od šolskega oskrbnika v Trstu na mojo ulogo, naj bi se vsi učiteljiščniki, ki so izstopili iz mariborskog učilišča, sprejeli na tolminske: »Gospod poslanec! Z ozirom na Vaše prizadevanje Vam sporočam, da ni bilo mogoče sprejeti vseh učiteljiščnikov, došlih iz Maribora, na tolminski zavod, in sicer zato ne, ker se je ob času njihove zglasitve že pričelo šolsko leto in ker dosedaj veljavni predpisi ne dopuščajo sprejema gojencev čez določeno število. Z odličnim spoštovanjem za načelnika deželnega šolskega uradnika.« P. S. Prosim, da priobčite to v »Straži«, ker ne utegnem poslati vsemu interesiranemu posebe.

Ali ste prosili za predujem na vojno odškodnino?

Mnogi oškodovanci so prosili na podlagi konkordata za predujem pri Zveznem zavodu v Benetkah ali njegovih podružnicah. Zavod pa jim vrača z neko cpombo, v kateri stoji zapisana tudi beseda »annullato«. Ker so oškodovanci zastran te zavrnite v strahu, sporočamo tole: Zvezni zavod daje odslej predujme le na škode čez 40 tisoč lir. Majhne svote pa bo izplačevalo finančno oblastvo celoma.

Naše časopisje.

Peta številka »Učiteljskega lista« prinaša lep uvodnik »Bilanca našega trpljenja« poleg mnogo drugega strokovnega gradiva. Priporočamo list tudi neučenitljem, da spoznajo težnje učiteljskega stanu, ki je tako važen za naš narod na tem ozemlju.

Goriški železničarji-fašisti

so poslali visokemu komisaru za državne železnice posl. Torreju spomenico, v kateri ga prosijo, naj bi ostali še nadalje v službi vsi oni železničarji, na katere se vlada sme zanesti. Gre pač za kruhek!

Prekršena krajevna imena.

Od našega rimskega dopisnika smo prejeli poročilo, da se je v pondeljek vršil veliki krst v Rimu. Krščeval je poštni minister. Krščevali so ne v imenu Boga Očeta, ampak v imenu boga Mussolinija. Našim krajinskim poštanim so dali pri ceremoniji sledeča stalna imena:

Aldussina (Ajdovščina) — Auzza di Canale (Avče) — Bergogna (ne Vergogna; naš Breginj) — Bisterza (Bistrica) — Bretto (Log) — Camporosso in Val Canale (Zabnica) — Canale d'Isonzo (Kanal) — Caporetto (Kobarid) — Castel Dobra (Dobrovo) — Cave del Predil (Rajbel) — Cernizza (Crniče) — Chiapovano (Čepovan) — Cirkhina (Cerkno) — Comeno (Komen) — Cosana del Collio (Kozana) — Dotegna (Dolenje) — Dutogliano (Dutovlje) — Dreznica (Drežnica) — Fogliano nel Friuli (prej Fogliano) — Fusine di Tarvisio (Belapeč-Weissenfels) — Gargaro (Grgar) — Godovici (Godovič) — Gracova (Grahovo) — Gradisca d'Isonzo (Gradiška) — Lutic (Livek) — Malborghetto (Naborjet) — Merna (Miren) — Montenero d'Idria (Crni vrh) — Montespino (Dornberg) — Piedicolle (Podbrdo) — Piedimonte del Calvario (Podgora) — Piedimelze (Podmelec) — Piuma (Pevna) — Plava (Plave) — Plezzo (Bovec) — Pontebba nuova (Pontafel) — Prevacina (Prvačina) — Quisca (Kojsko) — Ranziano (Renče) — Rifemberga (Rihemberg) — Ronchi di Monfalcone (Ronke) — Ronzina di Canale (Ročinj) — Sagrado d'Isonzo (Zagaj) — Sambasso (Sempas) — San Daniele del Carso (Štanjel) — San Floriano di Gorizia (Števerjan) — San Pietro dei Nembri (?) — San Pietro di Gorizia (St. Peter) — Santa Croce di Strada Sv. Križ-Cesta) — Santa Lucia d'Isonzo (Sv. Lucija) — Santa Maria d'Adussina (Šmarje) — San Vito di Vipacco (St. Vid) — Senosechia (Senožeče) — Serpenizza (Srpenica) — Stappe d'Idria (Slap ob Idriji) — Sonzla (Soča) — Ternova di Gorizia (Trnovo) — Terle di Sotto (Vrata, pri Trbižu, do pred eno uro še »Porticina«) — Ternova d'Isonzo (Trnovo pri Kobaridu) — Tolmino (Tolmin) — Udaiusna (Hudajužna) — Ugovizza (Ukve; do pred četrt ure še Uque) — Valvolciana (Volčedraga) — Vipacco (Vipava) — Volzana (Volče) — Zolla (Col).

Prihodnja »Nova Doba« bo to vnebovpijoča krivico pohvalila in bo še trdila, da je neodvisno glasilo.

Simon Ford je pričakoval svojega gošta pred vrati in prišel nekdanjem »viewer-ju« nasproti, kakor hitro je zagledal soj Harryjeve svetiljke.

»Pozdravljeni, gospod James!« je zaklical tako glasno, da je odmevalo od sten; »pozdravljeni na domu starega nadpaznika. Čeprav je naša hiša petnajsto čevljev pod zemljo, vendar ni zato ničmanj gostoljubna.

»Kako je še z vami, dragi Simon?« je vprašal James Starr in podal goštitelju roko.

»Čisto dobro, gospod Starr. Kako bi naj tudi ne bilo, saj smo tu na varnem pred vsakim neurjem? Tu ne dobi človek nahoda, kot po ulicah vašega mesta.«

James Starr je bil zelo vesel, da je našel svojega starega znanca še tako svežega in čilega.

»In Madge?...« je vprašal inžener.

je na Forda zelo mučno vplivalo. Navzlic prenehanju dela je ostal v svojem rojstnem kraju in tekom desetih let ni skoraj nikoli zapustil podzemskoga bivališča. V tem okrožju ni čutil ne vročine poletja, ne zimskega mraza, temveč obdajala ga je vedno enakomerna topota, s čemur so bili on in njegova družina zadovoljni. In to je bilo dovolj, česa naj bi še želel?

Vseeno pa je bil potrt. Hrepel je po življenju, ki je vladalo nekoč nad tem krajem. Pri tem ga je vedno spremajala neka stalna misel.

»Ne, ne, je trdrovratno ponavljal, rudnik še ni izčrpan!«

Vsakdo bi prav na slabo naletel, ki bi se držnil ob Fordovi navzočnosti dvomniti o zopetnem vstajenju aberfoylskega premogovnika. Stari rudarji nikdar izgubili upanja na novo odkritje še neizčrpane premogovne žile in če bi bilo treba, bi sam pograbil

za orodje in se poskusil nad trdim skalovjem. In tako je sam ali pa v spremstvu svojega sina pohajal po dolgih rovih in se dan za dnem vračal v svojo »cottage« utrujen, a ne brez upanja.

Njegova življenska sopotnica je bila krepka in zdrava Madge, »dobra ženica«, kot se imajo Škoti navado izražati. Tudi ona ni mogla zapustiti črnega doma. V vsem se je strinjala s svojim možem, čigar upanja in bolesti so bile tudi njene. Vzpodbujala ga je, vzpodžigala in govorila vedno tako resno, da so njene besede staremu nadpazniku ogrele srce.

»Aberfoyle spi, Simon«, je dejala, »res je, toda to je le odpočitek, ne pa smrt!«

Tudi Madge ni vleklo v svet. Vsi trije niso poznali druge sreče kot to tisto življenje v ljubem starem domu.

Semkaj je torej dospel James Starr.

Kaj je novega na deželi

Idrija.

Zivimo še vedno pod vtimom požara, ki je izbruhnil pred par tedni v našem mestu. Zato vam hočem o njem še nekaj poročati v dopolnilo. Požar je bil izbruhnil s tako velikansko silo, da je vničil v tri četrt urah hlev in zrušil že streho zraven stojče hiše. V nevarnosti je bil cel del mesta. Grozna nesreča bi bila lahko prišla nad vso Idrijo. K sreči je bilo prebivalstvo takoj na mestu in požrtvovalno gasilo. Največja hvala pa gre požarni brambi, ki je disciplinirano, hitro, neustrašno vršila svoje delo. Ogenj je izbruhnil ob 3. pooldne ob tri četrt na štiri je bilo že vse pogašeno.

Pravi čudež, da se ni vnela hiša župana Trevna. Načet je že bil vogel njegove dravnice in vnemal se je tudi leseni mostovž za njegovo hišo.

Med gašenjem sta se poškodovala dva fanti.

Požarna bramba se je tako izkazala, da ji je županstvo izreklo pohvalo. Vest se je razširila po vsej okolici in vzbušila veliko razburjenje.

Gradišče nad Prvačino

Nenadoma je preminul 8. t. m. posestnik Mihael Černe. Pokojnik je bil šaljiv dečko in priden delavec. Ali nesrečna vojna mu je zdravje zapravila in zraven pokvarila desno roko s katero so ga ratušnega zajeti, in odpeljali v ujetništvo v Neapelj, odkoder, ko je prezavil, so ga zamenjali kot vojnika invalida preko Švice v domovino.

Od tega časa je počasi hiral dokler ni nenadoma izdahnih. Kako je pokojnik bil priljubljen je pokazala velika množica občinstva, ki ga je spremila k večnemu potiku na pokopališče. Domači pevski zbor me je zapel žalostinko pred hišo, v cerkvi in na pokopališču. Zapušča žalujecega brata Josipa in svakinjo Jožefo Černe.

Podbrdo. Dne 7. februarja je umil Podbrdom 11. aprila 1832 rojeni Janez Pajntar, podomače Koren najstarejši župan, star 91 let. V prejšnjem stoletju, ko ni bilo še zeleznice skozi te kraje, in je bila baška dolina takoreč ločena od sveta, je bil vsaki teden z vozom v Gorico, odkoder je preskrboval ljudstvo z raznovrstnimi potrebščinami. Bil je spoznan in čisan posebno radi trennosti in globokovernosti, čednosti, ki sta sedanje mu lahkomišljenu rodu precej tuji. Hodil je vsak dan k sv. maši in večkrat k zakramentom. Imel je jekleno zdravje in da se ni bil ponesrečil, padel je namreč v temi, bi bil učakal še več let. Takih mož med našim prej tretnim narodom je vedno manj. Sedanji rod ne bo od daleč dosegel njegovih let. Lahkomišljenos in neizmerno uživanje mu vže sedaj kopljem prezgodnji grob v veliko nerečo in pogubo našega naroda. Blagi starček, naj ti sveti večna luč. Ti pa prosi za nas in za našod!

Bornberg. Redki so dopisi iz naše občine, čeravno imamo dovolj novic in tudi ljudi, ki bi te novice sporočali, obsojali ali jih odobravali. — Naše izvijeno starešinstvo je sklenilo v svojih sejah dovoliti fantom dva do tri javne plese letno. Drugi javni plesi se brez pogojno obdačijo s tisoč (!) lirami. Od dahnili smo se upajoč, da so javni plesi odpravljeni. Odobravali smo korak razumnega občinskega sveta, ki razume potrebe časa in vsestranski položaj ljudstva. Toda občinski zakoni so sledili državnim zakonom in danes, po enem letu vladanja lahko pokažemo svojo dobroto — najmanj desetih javnih plesov! A, da ne bomo delali krivice, naj izve javnost tudi to, da se danes ne pleše kot včasih, tri štiri listke — eno liro, ampak vse na enkrat: deset lir za cel večer. Ples je javen, vdeleži se ga kdor hoče, le deset lirje je treba. Cisti dobiček je večji od nekdanjega; in ta dobiček zahteva od

fantov še pondeljka, da ga spravijo. Odškod prihaja denar, da se lahko pleše, to bi znali povedati naši boljši posestniki; kajti naše vince stoji, dohodkov od nikjer, a bodočnost je temna! Obilo smo pričakovali od novega starešinstva, kajti agitacija je bila burna in obljale zapeljive; tudi so znali kandidatje za vse občinske rane. Bojimo se, da bomo morali čez dve leti ugotoviti, da naši moži niso odgovarjali našim razmeram — na našo lastno škodo — žalibog!

Šturijs. na Vipavskem. Zadnje dni nas je obiskala izredno močna burja in prinesla občuten mraz. To je dobro, da se vodovodne cevi niso v obratu, sicer bi popokale. Čas bi pa bil že zadnji, da se te nerodne krtine spravijo iz vasi, sicer ni varno hoditi po potih.

Sv. Lucija.

Poroko. Pri Sv. Luciji se je dne 12. t. m. poročil g. Andrej Kenda, sin daleč naokoli znanega in priljubljenega kovača Pucarja, z gospodično Pepco Podoreh. Bilo srečno!

Iz Kobarida.

Kakor je bilo enkrat že javljeno pri nas po onih žalostnih «Krnkih» dogodkih ni sedaj nobenega pravega društvenega življenja več! Da je to žalostno in sramotno za naš trg, ki je bil vedno med najnaprednejšimi, bo pripoznal vsakdo. Saj so nas vse okoliške vasi v tem oziru prekosile. Od povsod se poroča: to nedeljo igra v tej vasi, drugo v drugi vasi, samo od Kobarida ni nobenega sluha. Fantje in dekleta! Zadnji čas je, da se zganete in pokažete z novimi nastopi, da je še ognja v vas. Sklenite, da od sedaj naprej mora Kobarid spet prednjačiti v društvenem življenju v ponos trga in naroda. Društvo «Čitalnica» naj sedaj vse društveno življenje reorganizira in postavi na bolj prožno podlago. Eventualno naj se ustanovijo pod okriljem «Čitalnice» avtonomni odseki, kakor »pevski« »dramatični« i. t. d. Poveri naj vodstvo teh odsekov v roke »delavnih« članov (hočem reči prav pevcem ali igralcem), da se priučijo vodstvu in da bodo skrbeli tako tudi sami za red in disciplino. Z delom naj se prične takoj; povabi naj se na eden ali drug način, ako ni mogoče drugače, tudi potom dopisa v »Straži« vse one, ki imajo »glas« in one tudi, ki imajo veselje do petja in igranja, da brez poklonov k društву pristopijo, tako da ne bo izgovora: nisem vedel ali vedela. Tako bo konec zahrabtnemu kritikovanju, ki je tako škodljivo.

Sposobnih moči je več ko dovolj, da bodo z lahkoto vsi odseki delovali, ako izpolnjujejo »vsi« dolžnost, ki jim jo nalaga ljubezen do svojega rodu.

Pokaže naj se s požrtvovalnostjo, da nimajo narodnosti samo na jeziku. Pa še nekaj. Uredi in otvori naj se že enkrat društvena »knjižnica« nabavijo, naj se tudi nove knjige, da se da člonom kakor tudi občinstvu kaj duševne hrane.

Saj sredstev, kar je glavno, ima »Čitalnica« dovolj.

Upamo, da bo tečaj, ki ga priredi 25. februarja Posvetna Zveza, prinesel tudi v kolarisko društvo novih pobud.

Domačin, ki ga to dosedanje mrtilo boli!

Kmečki ples.

ki ga je v ponedeljek priredila Gorjanova kmečka stranka v Gorici, priča o živahnom gibanju te skupine. Na plesu so prodali samo belega vina nad 8 hektov. Črne kave je zmanjkalo. Ples se je prav prisrčno razvil pod spretnim vodstvom g. Gorjana.

V vsako slovensko hišo „Goriška Straža“

Iz Kmetsko-delavske zveze.

Spodnja Idrija. Naša »Kmetska in delavska Zvega« sklicuje svoj redni občni zbor za nedeljo dne 25. februarja 1923 ob 11. uri dopoldne v salonu g. Fr. Božička v Spodnji Idriji. Na dnevnem redu bo: 1) Poročilo načelnika; 2) Poročilo tajnika; 3) Poročilo blagajnika; 4) Poročilo pregledovalcev računov; 5) Volitev društvenega načelnika in odbora; 6) Volitev dveh pregledovalcev računov. 7) Sprememba pravil in 8) Slučajnosti. Udeležite se zbora v velikem številu! Poživimo našo »Kmetsko« in delavsko Zvezo, ki naj vam postane matica, do katere se boste z zaupanjem obračali za svet in pomoč v vseh svojih stanovskih zadevah.

Skupini K. D. Z. v Sp. Idriji: Vaši prošni ki ste jo izrazili v svojem pismu z dne 12. februarja 1923. ugodino.

Tajništvo K. D. Z. v Gorici

Idrija. Kat. delavsko, društvo si je na občnem zboru dne 3. februarja izboljilo na slednji odbor: monsgr. Mih. Arko, predsednik, Leopold Trčka, podpred. Ivan Kanduč, tajnik, Anton Treven, tajnikov nam., Svetličić Ivan, blagajnik, Franc Lapajne, blag. nam., Karl Hrovat, starosta. Leopoldina Kogej namestnica, Peter Rupnik, knjižničar, Franc Hrovat, Rudolf Kogej. Anton Rupnik, Ferdinand Rupnik in Mihael Jež odborniki.

Kupleti.

Kakor je bilo že javljeno, je založila »Prosvetna Zveza« zbirko kupletov. Opozorjam društva, naj jih pravočasno naroči v knjigarni K. T. D. via Carducci - Gorica.

Društvo »Planinka« na Pečinah

si je na občnem zboru dne 14. I. izvolilo naslednji odbor: Ignac Pisk, predsednik; Rudolf Klemenčič, podpred.; Alojzija Bičič, tajnica; Gabriel Lapajna, blagajnik; Natalija Mrak, knjižničarka; Krive Feliks, nač. dram. odseka; Paolina Podgornik, nač. pevskoga odseka; Janko Vogrič in Rudolf Kofol za odbornika.

m. del. gosp. zadruga na Reki pri Cerknem

V nedeljo, dne 18. t. m. se vrši na Reki v hiši g. Tavša, ob 2 h popoldne, javen shod v svrhu razgovora o snujoči se Gospodarski zadrugi.

Vabim vse, ki se za stvar zanimalo, da se shoda udeležijo. Govori začelo k Zadružne Zveze v Gorici.

Pripravljalni odbor.

Prosvetna zveza

Izobraževalni tečaj priredi v nedeljo popoldne v Kozani Prosvetna zveza. Vabljeni so k tečaju tudi zastopniki prosvetnih društev v Brdih radi ustanovitve okrožja.

Prosvetna Podzveza za Kras in Istro se je včenaj ustanovila v Trstu. Iskreno pozdrav, ljamo.

Društva, katera so prejela okrožnico glede telovadnega tečaja prosimo, naj nanjo nemudoma odgovore.

GOSPODARSTVO

KMETIJSTVO ITALIJE.

»Gospodarski List« prinaša tale članek, ki zanimala vse kmetovalce naše dežele. Spisal ga je strokovnjak inž. Rustja.

Splošna precenitev stopnje kmetijstva v Italiji je zelo otežkočena sled velikih razlik med posameznimi pokrajiami in med različnimi panogami kmetijstva. Gotove pokrajine, posebno Lombardija, Emilija in sploh vse severne pokrajine so v kmetijskem kakor tudi v drugem pogledu zelo razvite in se dajo primerjati z najrazvitejšimi celega sveta, staviti jih moremo po vsi pravici na stran Danske, Belgije in vseh drugih držav, katere navajamo večkrat za zgled, kadar hočemo pokazati, na kako nizki stopnji se nahaja naše kmetijstvo v primeri z njihovim. Gotove panoge kmetijstva so v Italiji nesorazmerno visoko razvite v primeri z drugimi, predvsem pridobivanje zgodnjih in zlahtnih vrst zelenjave in sadja, ki si je priborilo svetovno slavo in ima na mnogih trgih že samo ime »italijansko blago«.

Italijani so tudi strokovnjaki v pripremanju svojih pridelkov za trg, kamor pošiljajo v okusnih koših in zabojkih večkrat tudi manjvredno blago, dočim pošiljamo in prodajamo mi najzlahtnejše sadje k večemu v okornih zabojih, sodčkah ali vrečah.

Vzroki različne stopnje kmetijstva po različnih pokrajinih Italije so približno slednji: Mnogo leži v krvi naroda. Severni Italijani so bolj delavni, bolj živi in smotreni in imajo tudi to prednost, da so stali vedno v bližnjih stikih z izhajališči materijelne kulture. Tu so nastale različne obrtnosti (industrije), ki imajo vedno in povsod posledico, da se kmetijstvo oziroma poljedelstvo spremeni v vrnarstvo. Južni Italijani so bili skozi več stoletij sami sebi prepuščeni in tudi do danes ni država Bog ve kako skrbela zanje.

V Severni Italiji je železniška mreža gosto prepletena, reke vežejo različni vodni prekopni in kanali, hudourniki so večinoma postavljeni v ozke meje itd., dočim delajo hudourniki v Južni Italiji pogostokrat ceste in poti nevpotrebne in preplavljajo večkrat polja, ki bi mogla dajati prebivalstvu obilo zasluga.

(Nadaljevanje sledi.)

Konjski sejm v Čedadu.

Dne 24. februarja se bo vršil v Čedadu konjski sejm. Cedajci si prizadevajo, da bi navdušili Kobaridce za ta sejm. V Kobaridu se je te dni mudila čedajska deputacija v svrhu omenjene propagande. Brez dvoma je, da se bodo naši najboljši konjereci vdeležili čedajskega sejma in tako širili naš sloves po Furlaniji.

Zavarovalnice za govejo živino. Gospodarski list je že v dveh številkah pisal o potrebi, 1.) da se povsod zopet oživijo, kjer jih ni in 2.) da se vse obstoječe združijo v zvezo vzajemnih zavarovalnic. V goriški okolici se je že vzbudilo zanimanje za to potrebno organizacijo. V Solkanu se je prošli četrtek ustanovila nova zavarovalnica. Predaval je o predmetu tajnik goriške Zadružne zveze Doktorič. Tudi s Tolminskega prihajajo vesti, da je splošno zanimanje za to potrebno združeno vzajemno panogo.

VALUTA.

Dne 13. februarja si dobil na tržaški berzi:
 za 100 nemško avstr. krun 3 do 3 in pol vinarjev.
 za 100 dinarjev 20.75 do 21.25 lir;
 za amerikanski dolar 20.60 do 20.80 lir;
 za 100 nemšk. mark 14 do 15 vinarjev;
 za 1 angleški pfund sterling 96.80 do 97.20 lir.

DAROVI.

Darovi. Za «Alojzijevič» so darovali gg: A. Pavlin, katehet, 10.— L. neimenovani 10.— L. N. N. 20.— L. Wegentrutz Ana 5.— L. Rihard Nardin in Angela Tomšič ob priliki poroke 50.— L. N. N. 50.— L. Prisrčna hvala!

Slovensko žensko društvo v Gorici je prejelo z dežele za božičnico iz sledenih krajev tele zneske:

Avče 30 lir, Branica 83.10 lir, Cerkno 240 lir, Črniče 90 lir, Dornberg 164.90 lir, Branica 83.10 lir, Cerkno 240 lir, Dobravje 275 lir, Gabrije 164.90 lir, Grgar 259 lir, Idrija 24 lir, Kozana 50 lir, Lokavec 265 lir, Miren 84 lir, Ozeljan na prvi poli 85.50 lir, na drugi 40 lir, Postojna 63 lir, Renče 75 lir, Rihemberg 111.15 lir, Standrež 100 lir, Sovodnje 145 lir, Solkan 108.80 lir, Sempeter 62 lir, Sv. Lucija na I. polo 67 lir, na drugo polo 22 lir, Skrile 40 lir, Stomež 30 lir, Višnjevik 39 lir, Vogrsko 60 lir, Zalošče-Saksid 60.75 lir. Skupaj 3526.10 lir.

Društvo si šteje v prijetno dolžnost, da se tem potom najtopleje zahvaljuje požrtovalnim nabiralcem in plemenitim darovalcem.

Bog plačaj vrlim dobrotnikom naše revne dece!

Posestvo na prodaj v Skopem hšt 30 in 31. Za pojasnila obrniti se na lice mesta.

VABILO

Posojilnica v Selu na Vipavskem reg. zad z neomej. zav. vabi vse svoje člane k rednemu letnemu občnemu zboru, kateri se vrši v Selu, dne 11. marca 1923 ob 10 h predpoldne v hiši št. 12 (zadružna pisarna), in sicer s sledenim dnevnim redom.

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za upravo leto 1922.
3. Volitev nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Slučujnosti.

Odbor.

PREKLIC *)

Podpisani preklicujem razdaljive besede, ki sem jih izrekel proti g. Mihaelu Paulin, za neresnične.

Cotič Anton
St. Peter pri Gorici

*) Za članke pod tem naslovom je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Proda se pod ugodnimi pogoji v Vipavi št. 242 hiša 2 gospodarskim poslopjem, velikim obzidanim vrom, strojarna tik reke Vipave na glavnih cestih Gorica - Postojna. Proda se pod ugodnimi pogoji, bremen prost, iz proste roke. Prav ugodna prilika za strojarsko obrt, ker je edina v Vipavi. Resnikupci naj se oglašajo pri Iosipu - Trufkovu st. v Vipavi.

Ivan Cotič

Kamnoseški mojster

SOVODNIJE pri GORICI

se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo nagrobnih spomenikov in drugih v to stroko spadajočih del.

**Restavrant Europa
Josip Culot**

Piazza della Vittoria (Travnik 16)

Goriška kuhinja z gorkimi in mrzlimi jedili ob vseh urah Domača briška, vipavska in furlanska vina.

Dvorišče za krogljanje in kegljišče.

ADRIA ČEVLJI**izdelek „Čevljarske zadruge v Mirnu“**

Lastne prodajalne:

GORICA, Corso Verdi 22.

TRST, Via dei Rettori 1.

TEOD. HRIBAR (nasl.) - GORICA

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne **Regenchart & Rymann**, vskovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Zadružna zveza

vpisana zadružna z omejeno zavezou

v Gorici, Corso Gius. Verdi št. 32, I. nadstr.
uraduje ob delavnikih od 8. do 12.

Zveza zastopa in varuje koristi pridruženih zadrug, izvršuje nad njimi po zakonu revizijo, daje nasvete in navodila pri ustanavljanju novih zadrug, skrbi za delnarno izravnavo, to je sprejema od zadrug vloge in jim daje posojila, posreduje po možnosti pri nakupovanju blaga (umetnih gnojil, modre galce, žvepla itd.) in pri prodaji pridelkov, uporablja vsa postavna sredstva v pospeševanje zadružništva in v povzdigo kmetijsta in domače obrti.

KNJIGARNA KATOLIŠKEGA TISKOVNEGA DRUŠTVA

GORICA

Via Carducci, 2 Montova hiša
se priporoča slavnim županstvom, župnim uradom, šolskim vodstvom in slavnemu občinstvu.

Velika zaloga slovenskih, nemških in italijanskih **knjig, tiskovin** za županstva in cerkvene urade, **slik** z okvirji in brez okvirjev in **devocijonalij vseh vrst.**

Velika zaloga **papirja** in **pisarniških potrebščin.**

Zastopstvo in zaloga najboljšega **cigaretnega papirja „OLLESCHAU“.**

ZALOGA VOŠČENIH SVEČ
različnih vrst, **kadila** in voščenih vžigalnikov.

PODRUŽNICA**Ljubljanske kreditne banke v Gorici**

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon št. 50.

Brzjavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavnica
in rezerve:

CENTRALA : LJUBLJANA D. 36 MILIJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Uradne ure za občinstvo 8½-12 in od 3-5

Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

OBJAVA.

Tovarne piva C. Paszkowski iz Florence z 10.000.000 lir polno vplačanega akcijskega kapitala je opremila svoje podjetje z najnovejšimi in najboljšimi stroji ter je radi tega v položajn, dobiti prvorstno pivo, ki je na vsak način najboljše med vsemi tuzemskimi proizvodi.

V interesu konsumentov hoče gornja tovarna pošiljati pivo v posebnih ledeni wagonih, da se ohrani sveže in dobro. Nadalje je razdelila gornja tovarna svoj delokrog v okraje ter je imenovala g. Cav. Giuseppe Ridomi iz Vidna generalnim agentom za Benečijo, Julijsko Krajino in Tridentinsko.

Ako hoče interesent zastopati gornjo tovarno v kakem okraju, naj se obrne direktno na tvordko: Giuseppe Ridomi, Udine, Via Marsala 6.